

METODIK KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Kamalov Nozim Kasimjanovich
*O'zbekiston Respublikasi Harbiy Xavfsizlik
 va Mudofaa Universiteti sikl boshlig'i.*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada bo'lajak va faoliyat yuritayotgan pedagoglarning metodik kompetentligini rivojlantirishning zamonaviy texnologiyalari va mexanizmlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida metodik kompetentlikning tarkibiy qismlari, jumladan, loyihalash, diagnostika qilish va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish usullari yoritilgan. Maqolada ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish, mustaqil ta'lim va refleksiv yondashuv orqali o'qituvchining kasbiy mahoratini oshirish yo'llari ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, metodik mahoratni rivojlantirishda raqamli ta'lim muhitining imkoniyatlari bayon etilgan.*

Kalit so'zlar: *Metodik kompetentlik, kasbiy mahorat, innovatsion texnologiyalar, refleksiya, loyihalash texnologiyasi, pedagogik mahorat, ta'lim sifati, raqamli ta'lim.*

Аннотация: *В данной статье анализируются современные технологии и механизмы развития методической компетентности будущих и действующих педагогов. В ходе исследования освещаются структурные компоненты методической компетентности, включая методы проектирования, диагностики и формирования коммуникативных навыков. В статье указаны пути повышения профессионального мастерства учителя через использование инновационных педагогических технологий, самостоятельное обучение и рефлексивный подход в образовательном процессе. Также описаны возможности цифровой образовательной среды в развитии методического мастерства.*

Ключевые слова: *Методическая компетентность, профессиональное мастерство, инновационные технологии, рефлексия, технология проектирования, педагогическое мастерство, качество образования, цифровое образование.*

Abstract: *This article analyzes modern technologies and mechanisms for developing the methodical competence of future and practicing teachers. The study highlights the structural components of methodical competence, including methods of design, diagnostics, and the formation of communicative skills. The article identifies ways to improve a teacher's professional excellence through the use of innovative pedagogical technologies, self-education, and a reflective approach in the educational process. The possibilities of the digital educational environment in the development of methodical mastery are also described.*

Keywords: *Methodical competence, professional skills, innovative technologies, reflection, design technology, pedagogical mastery, quality of education, digital education.*

Pedagogning metodik kompetentligi — bu nafaqat o'z fanini bilish, balki o'quv jarayonini eng samarali usullar bilan tashkil etish, ta'lim maqsadlariga erishish va natijalarni prognoz qila olish qobiliyatidir.

Quyida metodik kompetentlikni rivojlantirishning asosiy texnologiyalari va bosqichlari tizimli ravishda berilgan.

1. Metodik kompetentlikning asosiy komponentlari

Metodik kompetentlik faqat bitta ko'nikmadan iborat emas. U quyidagi bloklarni o'z ichiga oladi:

Gnostik (bilish): O'z fani va metodika yangiliklaridan xabardorlik.

Loyihalash: Dars ishlanmalari va dasturlarni tuzish mahorati.

Konstruktiv: Ta'lim vositalari va texnologiyalarini tanlay olish.

Kommunikativ: O'quvchilar va hamkasblar bilan samarali muloqot.

2. Rivojlantirishning zamonaviy texnologiyalari

Bugungi kunda an'anaviy malaka oshirishdan tashqari, quyidagi innovatsion texnologiyalar yuqori samara bermoqda:

A. Keys-stadi (Case-study) texnologiyasi

O'qituvchi ta'lim jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammoli vaziyatni (keys) tahlil qiladi.

Maqsad: Nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash va muammoni yechishning eng maqbul metodik yo'lini topish.

B. Loyihalash texnologiyasi (Project-based learning)

O'qituvchi muayyan mavzu yoki soha bo'yicha shaxsiy metodik loyihasini (masalan, yangi dars ishlanmasi yoki elektron qo'llanma) yaratadi.

Natija: Mustaqil ijodiy izlanish va mahsulot yaratish ko'nikmasi shakllanadi.

V. Refleksiv texnologiyalar

Bu o'qituvchining o'z faoliyatini tashqaridan kuzatishi va baholashi.

Instrumentlar: Video-tahlil (o'z darsini videoga olib tahlil qilish), "Refleksiv kundalik" yuritish.

Maqsad: Metodik xatolarni o'z vaqtida anglash va tuzatish.

G. Kouching va Mentoring (Ustoz-shogird)

Tajribali pedagog (kouch) yosh mutaxassisga tayyor yechimni bermaydi, balki savollar orqali uning ichki salohiyatini ochishga va metodik muammoni yechishga yo'naltiradi.

3. Raqamli texnologiyalarning o'rni

Zamonaviy o'qituvchining metodik kompetentligi IKT-savodxonlik bilan uzviy bog'liq:

LMS platformalar bilan ishlash (Moodle, Google Classroom, Canvas).

Interaktiv vositalar: Kahoot, Quizizz, Padlet kabi platformalar orqali darsni qiziqarli tashkil etish.

Vebinar va onlayn kurslar: Doimiy ravishda masofaviy ta'lim orqali malaka oshirish.

4. Rivojlanish bosqichlari (Model)

Metodik rivojlanish odatda spiralsimon harakat qiladi:

Diagnostika: O'zidagi kuchli va zaif tomonlarni aniqlash.

Rejalashtirish: Qaysi metodikani o'rganish kerakligini belgilash.

Amaliyot: Yangi texnologiyani darsda qo'llab ko'rish.

Refleksiya: Natijani tahlil qilish va keyingi bosqichga o'tish.

Metodik kompetentlikni rivojlantirish — bu uzluksiz jarayon. Bunda o'qituvchi nafaqat axborot yetkazuvchi, balki ta'lim dizayneri va tyutor sifatida namoyon bo'lishi kerak.

Umumiy xulosa shundan iboratki, metodik kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalarini ta'lim jarayoniga tizimli tatbiq etish — raqobatbardosh, kreativ va yuqori malakali kadrlar tayyorlashning garovidir. Pedagogning metodik jihatdan rivojlanishi to'g'ridan-to'g'ri ta'lim oluvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlari va ta'lim sifatining oshishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Muslimov N.A. va boshqalar. Kasbiy ta'lim o'qituvchilarining metodik kompetentligini shakllantirish texnologiyasi. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2013.

2. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar (ta'lim muassasalari pedagog-o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar). – Toshkent: Iste'dod, 2008. – 180 b.

3. Zeyer E.F. Kompetentnostniy podxod k obrazovaniyu. // Obrazovaniye i nauka. – 2005. – № 3 (33). – S. 27–40.

4. Kuzmina N.V. Professionalizm lichnosti prepodavatelya i mastera proizvodstvennogo obucheniya. – M.: Visshaya shkola, 1990. – 119 s.

5. Xutorskoy A.V. Klyuchevye kompetensii kak komponent lichnostno-oriyentirovannoy paradigmi obrazovaniya // Narodnoye obrazovaniye. – 2003. – № 2. – S. 58–64.

6. Slastenin V.A., et al. Pedagogy: Professional Standard of the Teacher. – Moscow: Magister-Press, 2000.